

Orsa kommun

Beslut för fritidshem

efter tillsyn i Orsa kommun

Tillsyn i Orsa kommun

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Orsa kommun under januari 2017. Tillsynen har avsett det samlade ansvarstagandet för utbildningen inom skolformen fritidshem.

Måluppfyllelse och resultat

Orsa kommun har inga sammanställda resultat över fritidshemmens måluppfyllelse i Orsa kommun.

Översikt över konstaterade brister i verksamheterna

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Förutsättningar för utbildningen i fritidshemmet	Ingen brist konstaterad	
2. Utveckling av utbildningen i fritidshemmet	Föreläggande	2017-09-22

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande Skolinspektionen har meddelat inom det arbetsområde som granskats.

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens bedömning är att det finns brister i huvudmannens ansvarstagande för fritidsverksamheten i Orsa kommun. Skolinspektionens tillsyn visar att Orsa kommun brister i sitt målinriktade arbete mot kränkande behandling. Det finns även brister i det systematiska kvalitetsarbetet för fritidshemmen, både på enhetsnivå och huvudmannanivå. Kommunen följer inte upp resultat från utbildningen och bristen på uppföljning gör att en analys av resultaten saknas. Det saknas planering och genomförande av utvecklingsåtgärder utifrån en analys av resultaten. Slutligen saknas en dokumentation av kvalitetsarbetets samtliga steg.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Orsa kommun att senast den 22 september 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Utveckling av utbildningen i fritidshemmet

Huvudmannen ska arbeta kontinuerligt och långsiktigt för att utveckla och förbättra utbildningen i fritidshemmet inom väsentliga områden, i syfte att säkerställa likvärdighet och kvalitet. I detta arbete ingår att huvudmannen skaffar sig kunskap om nuläget vid fritidshemmen. Denna nulägesbild ska bland annat innefatta resultat avseende elevernas utveckling och lärande, och resultaten avseende tryggheten och studieron vid fritidshemmen. I arbetet ingår också att följa upp de centrala förutsättningar som huvudmannen ger fritidshemmen, för att de ska kunna ge eleverna en god utbildning. Huvudmannen analyserar sedan orsakerna till bristande måluppfyllelse, resultat och förutsättningar, vilka förbättringsåtgärder som behövs, samt vidtar dessa åtgärder.

När huvudmannen formulerar nulägesbilden ska denna bygga på uppgifter som cheferna för fritidshemmen tagit fram i sitt eget kvalitetsarbete på enhetsnivå, men också på uppgifter huvudmannen själv insamlat (exempelvis nationell statistik, tillsyns- och granskningsrapporter, anmälningar om kränkande behandling, etc). Det ska därför finnas en koppling mellan huvudmannens kvalitetsarbete, och det kvalitetsarbete som chefen för fritidshemmet tillsammans med lärare, övrig personal och elever leder vid fritidshemmen.

Ett annat viktigt verktyg för att se till att utbildningen i fritidshemmet är likvärdig är en behovsstyrd resursfördelning, så att resursfördelningen mellan fritidshemmen anpassas efter elevernas skiftande behov och förutsättningar. Med resurser avses såväl ekonomiska som personalmässiga resurser. Resursfördelningen följs upp och utvärderas, så att en bedömning kan göras i vilken grad den främjar elevernas utveckling, lärande och trygghet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Orsa kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Inriktningen för huvudmannens kvalitetsarbete är att de nationella mål och krav som anges i styrdokumentet uppfylls. (4 kap. 3 och 5 §§ skollagen)
- Huvudmannen följer upp resultat inom utbildningen, och dokumenterar denna uppföljning. (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen)

- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar huvudmannen om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 3 och 6 §§ skollagen)
- Huvudmannen planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 3 och 6-7 §§ skollagen)
- Huvudmannen ser till att det inom ramen för utbildningen i fritidshemmet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-9 §§ skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Huvudmannen ska se till att inriktningen för kvalitetsarbetet för fritidshemmen är de nationella mål och krav som anges i styrdokumentet.
- Huvudmannen ska följa upp och dokumentera resultat inom utbildningen vid fritidshemmen.
- Huvudmannen ska planera för, genomföra och dokumentera dessa utvecklingsåtgärder.
- Huvudmannen ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling.

Motivering till bedömning av brist

Det systematiska kvalitetsarbetet måste utvecklas

Skolinspektionens bedömning är att Orsa kommun brister i sitt systematiska kvalitetsarbete för fritidshemmet. Inriktningen för fritidshemmens verksamhet är inte alltid styrdokumentens nationella mål och krav. Ingen uppföljning av resultaten görs och därmed kan inte resultaten analyseras. Således beslutas och dokumenteras inga nödvändiga utvecklingsåtgärder. Detta leder till att Orsa kommun inte kan vidta nödvändiga åtgärder för att utveckla utbildningen på fritidshemmet.

Enligt skollagen ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete genom att kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter, såsom läroplanen uppfylls.

Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Av förarbeten till skollagen framgår att kvalitetsarbetet på huvudmannanivå ska bygga på de uppgifter som kommer fram i verksamheternas kvalitetsarbete och på andra uppgifter som är väsentliga för uppföljningen och utvecklingen av utbildningen, till exempel resultat utifrån fritidshemmens centrala innehåll i läroplanen. Det finns därutöver skäl att anlägga särskilda huvudmannaperspektiv på verksamheten. Som exempel kan nämnas behovet av att analysera variationer mellan olika fritidshems resultat och måluppfyllelse. Även huvudmannens styrning, uppföljning, utvärdering och utveckling av verksamheterna bör analyseras särskilt (prop. 2009/10:165 s. 306).

Intervjuer med personal på fritidshemmen visar att undervisningen i fritidshemmen inte alltid utgår från de nationella mål och krav som anges i styrdokumentet. Personalen på fritidshemmen uppger att deras planering oftast utgår från barnens behov och önskemål, men inte alltid utifrån läroplanen. Personalen på fritidshemmen uppger vidare att det på några av fritidshemmen görs en utvärdering av verksamheten. Utvärderingen är på en del fritidshem, enligt personalen, skriftlig och på andra muntlig. En pedagog beskriver att utvärderingen de gör handlar om barngruppen och konflikthantering och en annan pedagog beskriver att de utvärderar mellanmål och bemanning. Det varierar mellan fritidshemmen om rektor eller förskolechef vill ta del av utvärderingen. Personalen berättar att de fritidshem som lämnar in sin utvärdering till rektor eller förskolechef inte får någon återkoppling på den. Personalen berättar vidare att huvudmannen inte följer upp några resultat gällande fritidshemmen. Det framgår vidare i intervjun att kommunen startat upp ett utvecklingsarbete för fritidshemmen där all fritidspersonal deltar. Arbetet leds av en utvecklingsledare som till en början har gått igenom fritidshemmets egen del i läroplanen och nu ska den delen implementeras.

Intervjuer och insamlat material visar att Orsa kommun inte följer upp och dokumenterar resultat från fritidshemmen. Utredningen visar att det inte heller görs någon analys av resultaten och att det inte heller beslutas om några utvecklingsåtgärder utifrån en analys. Cheferna för fritidsverksamheterna uppger i intervju med Skolinspektionen att det behövs en ökad likvärdighet i kommunen vad gäller metod och mål för uppföljning av fritidshemmen. Intervjuer med cheferna som är ansvariga för fritidshemmen visar att många av de fritidshemsansvariga, men inte alla, tar del av fritidshemspersonalens planering. Planeringarna utgår till stor del från styrdokumentet berättar rektorer och förskolechef. Vidare berättar cheferna att det inte identifierats eller beslutats om några utvecklingsområden för fritidshemmen. Utredningen visar att flera fritidshem saknar ett dokumenterat kvalitetsarbete, som sedan huvudmannens kvalitetsarbete kan utgå ifrån.

Chefen för barn- och utbildning uppger i intervju med Skolinspektionen att uppföljningen av resultaten på fritidshemmen är ett utvecklingsområde och att det inte finns någon dokumentation på huvudmannanivå. Vidare uppger chefen för barn- och utbildning att samma utvecklingsåtgärder gäller för fritidshemmen som för förskoleklass och grundskola samt förskolan.

Det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling måste utvecklas

Skolinspektionens bedömning är att Orsa kommun brister i att säkerställa att det för varje verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Kartläggningen av fritidshemmens verksamheter brister och det finns också brister i de åtgärder mot kränkande behandling som vidtagits. Detta innebär att det finns en risk för att elever upplever att det är otryggt på fritidshemmen utan att huvudmannen känner till det så att åtgärder kan vidtas.

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Vidare anges att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga att elever utsätts för kränkande behandling. I detta arbete ingår att varje år upprätta en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska även innehålla en översikt över de åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Intervju med chefer för fritidshemmen visar att det finns brister i verksamheternas planer mot kränkande behandling. Utredningen visar att de flesta fritidshemmen delar skolornas plan mot kränkande behandling. Intervjuer med cheferna för fritidshemmen visar att de är osäkra på om en särskild kartläggning av elevernas upplevelse av bland annat trygghet görs på fritidshemmen. Skolinspektionen har tagit del av skolornas plan mot kränkande behandling och av dem framgår inte något resultat av kartläggning av fritidshemmen eller åtgärder som vidtagits för fritidshemmen.

Beslut

2017-02-22

7 (10)

Dnr 43-2016:4831

Skolinspektionen vill poängtera att fritidshem och skola kan ha samma plan mot kränkande behandling, men det är viktigt att det görs en separat kartläggning av fritidshemmen då behoven av åtgärder mot kränkande behandling kan vara andra än i skolan eftersom lokaler, aktiviteter och elevgrupper kan variera mellan skol- och fritidshemsverksamhet.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Orsa kommuns verksamhet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Orsa kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

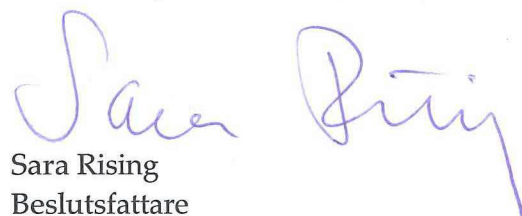
Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att huvudmannen uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Förutsättningar för utbildningen i fritidshemmet

Huvudmannen ska ge chefen för fritidshemmet och övrig personal vid fritidshemmet förutsättningar, så att utbildningen i fritidshemmet är likvärdig och av hög kvalitet. I detta arbete ingår bland annat att informera vårdnadshavare om och erbjuda elever utbildning i fritidshemmet. I arbetet med att skapa nödvändiga förutsättningar ingår bland annat också att förse fritidshemmen med nödvändiga materiella och personalmässiga resurser, samt se till att elevgrupperna har en lämplig storlek och sammansättning. I arbetet ingår också att säkerställa att de rektorer eller förskolechefer som är anställda att leda verksamheten vid fritidshemmen, och den personal som bedriver undervisning, har den behörighet och kompetens skolförfattningarna kräver. Huvudmannen har också ett fungerande system för att ta emot anmälningar om kränkande behandling av elever. I de fallen utreds kränkningarna och åtgärdas vid behov. Kommunen utövar också sitt tillsynsansvar över fristående fritidshem vars huvudman kommunen godkänt.

På Skolinspektionens vägnar

Sara Rising
Beslutsfattare

Madelen Kling
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Orsa kommun

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för.

Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektionen grundar sina bedömningar på.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Orsa kommun

Orsa kommun har fyra kommunala fritidshem varav tre ligger i anslutning till kommunala grundskolor och ett ligger i anslutning till en fristående skola. Tre av fritidshemmen leds av rektorer på de kommunala grundskolorna och det fjärde leds av en förskolechef. I beslutet benämns rektorerna och förskolechefen med ansvar för fritids som chefer för fritidsverksamheterna.

Barn- och utbildningsutskottet ansvarar för förskola, grundskola och fritidshem och beslutar om övergripande mål inom sitt ansvarsområde.

Verksamhetsområdet Lärande i Orsa kommun leds av en barn- och utbildningschef.